

Asia: VN/2287/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi

Työryhmän ehdotus Kohti kestävää arkkitehtuuria

Yleisiä kommentteja työryhmän ehdotuksesta

Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on laadittu asiantuntevasti ja se tuo selkeästi esiin, kuinka arkkitehtuuri vaikuttaa yhteiskunnassa laaja-alaisesti ekologiseen, sosiaaliseen, taloudelliseen ja kulttuuriseen kestävään kehitykseen. Kulttuuriympäristö ja arkkitehtuuri ovat läsnä jokaisen ihmisen elämässä. Tämän vuoksi on hyvä painottaa myös arkkitehtuurikasvatuksen roolia osana arkkitehtuuripoliittisen vision toteutumisesta. Arkkitehtuurikasvatuksella voidaan tukea tietoisuutta arkkitehtuurin merkityksestä sekä vahvistaa osallisuutta ja vaikuttamista rakennettuun ympäristöön.

Visio 2035

Ohjelman visio on hyvin jäsenneilty. Selvästikin visioon määritellyt viisi kohtaa myös ehdottomasti läpäisevät toisiaan. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen roolia tulisi yhteiskunnassa entisestään vahvistaa. Arkkitehtuuri vaikuttaa jokaisen ihmisen arkeen ja ympäristöön. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus kasvattaa tulevaisuuden arkkitehtejä, ympäristön suunnittelijoita ja muotoilijoita, mutta sen vaikuttavuus on myös laajempaa. Arkkitehtuurikasvatus vahvistaa jokaisen ihmisen ymmärrystä rakennetun ympäristön arvoista, kestävästä tulevaisuudesta ja oman ympäristön vaikuttamismahdollisuuksista. Vision kohta arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus kattaa koko oppimispolun, ja se mielletään Suomen vahvuudeksi, on erittäin merkityksellinen osa visiota ja myös yksi edellytys koko vision toteutumiseksi.

Koko arkkitehtuurin ja ympäristön ymmärtämisen ja arvostamisen/arvottamisen maaperä luodaan lapsena ja nuorena ja sitä kautta syntyy suuri yleisö ja hyvä ammattilaisuus, joka ymmärtää asioiden arvon.

Luku I Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus

-

Luku II Yhdenvertaisuus ja osallisuus

-

Luku III Talous ja kansainvälisyys

Lisäisimme tavoitettiin: Suomi tunnetaan kansainvälisesti korkealaatuisesta arkkitehtuurikasvatuksesta, joka voi myös olla koulutusvientiä.

Luku IV Merkitys ja identiteetti

-

Luku V Koulutus ja tutkimus

Arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa koulutus ja tutkimus on nostettu käsittelyyn omassa luvussaan (5) Kuvataidekoulujen liitto korostaa, että ilman arkkitehtuurin koulutusta, tutkimusta ja arkkitehtuurikasvatusta ei ohjelmaehdotuksen aiempien lukujen tavoitteita voida täysimääräisesti saavuttaa.

Arkkitehtuurikasvatus käsittää parhaimmillaan jatkuvan oppimisen polun lapsesta ikäihmisiin. Arkkitehtuurikasvatuksen olisi perusteltua alkaa jo osana varhaiskasvatusta ja sen asema osana perusopetusta tulisi olla nykyistä selkeämpi. Tämä vahvistaa tarvetta kasvattaa taide- ja taitoaineiden osuutta peruskoulujen tuntikehyksessä. Osana esimerkiksi nykymittaista kuvataidekasvatusta arkkitehtuurikasvatuksen osuus jää peruskouluissa aivan liian vähäiseksi. Arkkitehtuurikasvatuksen osaamista tulisi niin ikään vahvistaa osana opettajainkoulutusta.

Taiteen perusopetus on oma koulutusjärjestelmänsä ja sen piirissä on 128 000 lasta ja nuorta. Taiteen perusopetusta annetaan yhdeksässä eri taiteenlaissa, joille kaikille Opetushallitus on laatinut taidealakohtaiset opetussuunnitelmien perusteet (OPH:n määräykset ja ohjeet 2017:12a). Opetushallituksen teettämässä selvityksessä (Taiteen perusopetus 2020, OPH:n raportit ja selvitykset 2020:4) ilmenee, että koko taiteen perusopetuksen oppilasmäärästä vain 0,6 % on arkkitehtuurin taiteen perusopetuksen piirissä.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista arkkitehtuuriopetusta, jota tuetaan taiteen perusopetuksen tuntiperusteisella valtionosuudella, järjestetään tällä hetkellä ainoastaan Jyväskylän kuvataidekoulussa, Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkissa (Helsinki, Espoo, Vantaa) ja Kuvataide- ja käsityökoulu Emilissä. (Valkeakoski). Lisäksi Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu tarjoaa arkkitehtuurin yleisen oppimäärän taiteen perusopetusta osana lastenkulttuurikeskustoimintaa Lapinlahdella. Monet kuvataidekoulut sisällyttävät opetukseensa arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta kuvataideopetuksen sisällä tai erillisinä opintoina. Kuvataidekoulua käyvien oppilaiden osuus tpo-oppilaista on n 14,6 %.

Taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden koulujen osalta laajempien arkkitehtuurikasvatusopintojen järjestämismahdollisuutta heikentää rahoituspuute. Arkkitehtuurin osuus taiteen perusopetuksen valtionrahoituksesta on myös marginaalinen. Taiteen

perusopetuksen opetustuntikohtaisesta valtionosuudesta kuvataiteen ja arkkitehtuuriin osuus yhteensä on vain 3,6%. Arkkitehtuurin ja kuvataiteen opetustuntikohtaiset kustannukset ovat taiteen perusopetuksen taiteenlajeista kalleimpia, joten taiteen perusopetuksen yksikköhinta kattaa niiden kustannuksia taiteenlajeista heikoiten. Mikäli arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen vaikuttavuutta halutaan kasvattaa, tulee myös sen rahoituspohjaa vahvistaa.

Arkkitehtuurikasvatuksen valtakunnallista tunnettavuutta tulee edelleen edistää, jotta sen asema vahvistuisi ja arkkitehtuurikasvatus jalkautuisi vahvemmin kuntiin osana kulttuurikasvatusohjelmia, koulujen opetussisältöjä ja harrastustoimintaa.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (OPH:n määräykset ja ohjeet 2017:12a) mainitaan, että ”Taiteen perusopetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Arkkitehtuurikasvatuksen saumatonta opinpolkua tulisi edistää siten, että taiteen perusopetuksen arkkitehtuurin laajan oppimäärän päättötodistuksen suorittaneella oppilaalla olisi siitä hyötyä jatko-opiskelupaikkaa hakiessaan. Tämä voisi kasvattaa alan harrastavien määrää ja samalla vahvistaa alan perusosaamista.

Kuvataidekoulujen liitto tukee arkkitehtuuripoliittisen ohjelman huomiota siitä, että arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen vahvistamiseksi tarvitaan edelleen aiempaa läpäisevämpiä, pitkäjänteisempiä ja systemaattisempia toimenpiteitä, joilla tuetaan pitkäjänteisesti alan toimijoita, jotta arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus voisivat olla yksi koulutusjärjestelmämme vahvuus.

Taiteen perusopetuksen arkkitehtuurin opetussisällöt tukevat suoraan arkkitehtuuripoliittisen ohjelman tavoitteita. Ne vahvistavat moniaistista ympäristön havainnointia, arkkitehtuurisuhdetta ja painottavat aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vaikuttamista. Esimerkiksi Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus ovat osa-alueita, joita voidaan lähestyä taiteen keinoin ja näin kasvattaa tietoisuutta niistä. Taiteen perusopetuksessa arkkitehtuuria käsitellään kokemuksellisena tilan taiteena sekä jokapäiväisenä käyttöympäristönä, jota voidaan tarkastella muuttavana sosiaalisena, kulttuurihistoriallisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä.

Arkkitehtuurikasvatuksen saavutettavuutta ja saatavuutta on kasvatettava.

Arkkitehtuurikasvatuksen opettajien koulutukseen sekä opetuksen järjestämiseen tarvitaan taloudellisia resursseja. Taiteen perusopetukseen tarvitaan lisää järjestämislupia arkkitehtuurin taiteenlajin tukemiseksi. Myös arkkitehtuurikasvatuksen tiedottamistyötä, jota Archinfo on erinomaisesti tehnyt, tulee edistää.

Esitämme, että koulutusta käsittävän luvun 5 kohtaan toimenpiteet lisätään taiteen perusopetus viiteryhmäksi kohdan E kaikkiin osioihin.

Taiteen perusopetuksen oppilaitokset voivat tuottaa koulujen kulttuurikasvatusohjelmia ja olla mukana kehittämässä niitä.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa todetaan: ”Taiteen perusopetus luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa ja tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien tahojen kanssa.” Tästä lähtökohdasta on luontevaa, että taiteen perusopetuksen toimijat ovat mukana kehittämässä arkkitehtuurikasvatusta ja että taiteen perusopetuksen toimijoita myös tuetaan tässä tehtävässä.

Taiteen perusopetukseen ja laajemmin arkkitehtuurikasvatukseen tarvitaan lisää osaavia arkkitehtuurikasvattajia. Ohjelmaehdotuksessa todetaan, että ”Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen pedagogista osaamista on kehitetty monipuolisesti opetushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksessa”. Arkkitehtuurikasvatuksen roolin vahvistaminen tulevaisuudessa vaatii kuitenkin myös sitä, että riittävän iso joukko arkkitehtuurin ja arkkitehtuurikasvatuksen ammattilaisia voidaan kouluttaa opetustehtäviin esimerkiksi siten, että osa arkkitehdiksi kouluttautuvista erikoistuisi nimenomaan arkkitehtuurikasvatukseen.

Kivioja Johanna
Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto